

Datu valsts inspekcija

Personas datu apstrādes tiesiskie pamati

Lāsma Dilba

Datu valsts inspekcijas direktora vietniece

Projekts tiek finansēts no
Eiropas Savienības tiesību,
vienlīdzības un pilsonības
programmas (2014.-2020. gads)

SKDS pētījums

Galvenie secinājumi (I)

Saskaņā ar aptaujas datiem, **80%** uzņēmēju, kuru uzņēmums atbilstoši tā darbības specifikai saskaras ar privātpersonu datiem, norādījuši, ka viņi vai citi viņu uzņēmuma darbinieki **skaidri zina, kāds tiesiskais pamats ir viņu uzņēmumā veiktajai personas datu apstrādei**, turpretī 15% to nezina.

SKDS pētījums

Galvenie secinājumi (II)

➤ Uzņēmējiem tika lūgts norādīt arī savu ieinteresētību attiecīgajos jautājumos saistībā ar viņu uzņēmējdarbību; visbiežāk uzņēmēji ir ieinteresēti šādos jautājumos:

- ❖ Kādos gadījumos uzņēmumi drīkst nodot trešajām pusēm uzņēmuma rīcībā esošos privātpersonu datus (53%);
- ❖ Kādos gadījumos personas datus drīkst apstrādāt bez personas piekrišanas (53%).

Personas datu apstrādes likumīgums (tiesiskums)

- Pastāv **seši** tiesiskie pamati personas datu apstrādei
- **Neviens pamats nav labāks** vai *svarīgāks* par pārējiem. Tas, kurš pamats ir vispiemērotākais, ir atkarīgs no apstrādes nolūka un attiecībām ar datu subjektu
- Saistība ar *nolūka ierobežojuma* principu. Apstrādei jābūt *nepieciešamai* noteiktam mērķim. Ja jūs varat saprātīgi sasniegt to pašu mērķi bez apstrādes, jums nebūs tiesiska pamata
- Ja apstrādājat īpašas kategorijas datus vai datus par sodāmību, jums jāidentificē gan tiesiskais pamats vispārējai apstrādei, gan papildu nosacījums šāda veida datu apstrādei

Tiesiskie pamati

W
Z
S
P
D

Piekrišana

Datu subjekta “piekrišana” ir jebkura **brīvi sniegta, konkrēta, apzināta un viennozīmīga** norāde uz datu subjekta vēlmēm, ar kuru viņš **paziņojuma vai skaidri apstiprinošas** darbības veidā sniedz piekrišanu savu personas datu apstrādei.

Piekrišana nozīmē personām piedāvāt reālu izvēli un kontroli

Reāla izvēle un kontrole nav iespējama, ja nav saņemta skaidra un visaptveroša informācija

Piekrišana, nosacījumi

- Piekrišana kā tiesiskais pamats nav jāizmanto gadījumos, kad starp pusēm nav vienlīdzīgu attiecību.
- Piekrišana ir jāsniedz attiecībā uz vienu vai vairākiem konkrētiem mērķiem un datu subjektam ir izvēle attiecībā uz katru no tiem.
- Brīvi sniegta piekrišana attiecas tikai uz tiem personas datiem, kas ir nepieciešami attiecīgo datu apstrādei, kam persona ir devusi savu piekrišanu.
- Datu subjektam ir jābūt informētam par to, kā viņa personas dati tiks izmantoti un kādas varētu būt piekrišanas personas datu apstrādei sekas.
- Viennozīmīga piekrišana nozīmē, ka tā ir skaidra datu subjekta norāde tam, ka viņš piekrīt, ka attiecīgus viņa personas datus apstrādās konkrēts pārzinis konkrētiem mērķiem.
- Piekrišanai ir jābūt paziņojuma vai skaidri apstiprinošas darbības formā, piekrišanai ir jābūt aktīvai darbībai
- Piekrišanu jāspēj uzskatāmi pierādīt
- Piekrišanai jābūt viegli saprotamai un skaidri nošķiramai no citiem jautājumiem
- Piekrišanu var atsaukt jebkurā laikā

Piekrišana, problēmas

- !! Gadījumi, kad starp pusēm nav vienlīdzīgu attiecību – darba devējs, publiska iestāde
- !! Apstrādes, kurai prasa piekrišanu, mērķis nav precīzi definēts
- !! Netiek sniegta informācija, lai datu subjekts spētu paredzēt apstrādes sekas
- !! Piekrišanas forma
- !! Piekrišanas atsaukšana

Līguma izpilde

Datu apstrāde:

- izriet no uzņēmuma līgumsaistībām ar klientu (datu subjektu) **vai**,
- ievērojot personas pieprasījumu, datu apstrāde nepieciešama, lai attiecīgu līgumu noslēgtu.

- Nosacījums – nepieciešams līguma, kurā datu subjekts ir līgumslēdzēja puse, izpildei ir jāinterpretē stingri, un tas neattiecas uz gadījumiem, kad apstrāde nav patiešām *vajadzīga*, lai izpildītu līgumu, bet gan to datu subjektam vienpusēji noteicis pārzinis.
- Ir svarīgi noteikt līguma konkrēto *pamatojumu*, t. i., tā būtību un pamatmērķi, jo tieši attiecībā pret šiem aspektiem tiks pārbaudīts, vai tā izpildei ir nepieciešama datu apstrāde.

Juridisks pienākums

Datu apstrāde ir vajadzīga,
lai izpildītu uz pārzini attiecināmu **juridisku pienākumu**

- Tiesiskais pamats izmantojams gan publiskajā, gan privātajā sektorā.
- Juridiskam pamatam vai leģislatīvam pasākumam vajadzētu būt skaidram un precīzam un personām, uz kurām tas attiecas, vajadzētu spēt paredzēt tā piemērošanu saskaņā ar Eiropas Savienības Tiesas un Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūru.

Vitālo interešu aizsardzība

Personas datu apstrāde ir nepieciešama, lai **aizsargātu fiziskās personas vitāli svarīgas intereses, tai skaitā dzīvību un veselību.**

- Uz šo tiesisko pamatu var atsaukties tikai apstrādei, kuras pamatā ir fiziskas personas dzīvībai svarīgas intereses un tā nevar būt acīmredzami balstīta uz citu tiesisko pamatu.
- Dažreiz šāds apstrādes veids var būt pamatots gan ar sabiedrības interesēm, gan ar būtisku nozīmi datu subjekta vai citas personas interesēm. Tas attiecas, piemēram, uzraugot epidēmijas, vai gadījumos, kad tiek sniegta ārkārtas humānā palīdzība.

Sabiedrības intereses

Datu apstrāde nepieciešama, lai **izpildītu sabiedrības interesēs īstenojamu uzdevumu** vai īstenotu oficiālas pilnvaras, kas noteiktas ES vai valsts tiesību aktā

Šis tiesiskais pamats attiecas uz divām situācijām un ir piemērojams gan publiskajā, gan privātajā sektorā:

- Pirmkārt, tas attiecas uz gadījumiem, kad pašam pārzinim ir oficiālas pilnvaras vai tas veic sabiedrības interesēs realizējamu uzdevumu (taču tam nav jābūt arī juridiskām pienākumam apstrādāt datus) un kad apstrāde jāveic, lai īstenotu šīs pilnvaras vai veiktu minēto uzdevumu.
- Otrkārt, tas attiecas uz situācijām, kad pārzinim nav oficiālu pilnvaru, taču tam pieprasa atklāt datus trešā persona, kurai ir šādas pilnvaras. Turklāt minētais tiesiskais pamats var attiekties uz situācijām, kad pārzinis pēc paša iniciatīvas atklāj datus trešajai personai, kurai ir šādas oficiālas pilnvaras.

Leģitīmo interešu ievērošana

Apstrāde ir vajadzīga **pārziņa vai trešās personas leģitīmo interešu ievērošanai**, izņemot, ja datu subjekta intereses vai pamattiesības un pamatbrīvības, kurām nepieciešama personas datu aizsardzība, ir svarīgākas par šādām interesēm, jo īpaši, ja datu subjekts ir bērns.

- Šāds personas datu apstrādes pamats ir pieļaujams tikai tad, ja ir pārbaudīts, ka tādējādi netiek būtiski ietekmētas personas, kuras dati tiek apstrādāti, intereses vai pamattiesības un pamatbrīvības, jo īpaši, ja datu subjekts ir bērns.
- Šo pamatu nepiemēro personas datu apstrādei, ko veic valsts un pašvaldības iestādes, pildot savus uzdevumus.
- Lai izmantotu šo tiesisko pamatu, nepieciešams veikt līdzsvarošanas pārbaudi — personas datu apstrādātāja (vai trešo personu) likumīgās intereses ir jāsamēro ar datu subjekta interesēm vai pamattiesībām un brīvībām

Kādos gadījumos leģitīmas intereses var būt kā tiesiskais pamats?

- ✓ Ja nepieciešama datu izmantošana tiesvedībā
- ✓ Klientu apmierinātības aptauja
- ✓ Uzņēmuma sniegtā pakalpojuma atspoguļojums reklāmas nolūkos
- ✓ Loterijas organizēšana lai popularizētu uzņēmuma pakalpojumus un preces
- ✓ Krāpšanas risku novēršana
- ✓ Drošība/ īpašumu aizsardzība
- ✓ Pierādījumu nodrošināšana
- ✓ Sadarbības partneru kontaktpersonu datu apstrāde u.c.

Līdzsvarošanas tests

Likumīgai tiesiskā pamata piemērošanai nepieciešama **trīs kumulatīvu nosacījumu pastāvēšana:**

- 1) datu pārziņa vai trešo personu, kurām dati tiek atklāti, likumīgu interešu esamība,
- 2) vajadzība apstrādāt personas datus likumīgo interešu ievērošanai,
- 3) nosacījums, ka neprevalē tās personas pamattiesības un brīvības, uz kuru attiecas datu aizsardzība.

EST spriedums «Rīgas Satiksmes» lietā

1. Personas datu apstrādātāja likumīgo interešu novērtēšana:

- 1.1.pamattiesību īstenošana;
- 1.2.sabiedrības intereses / plašākas kopienas intereses;
- 1.3.citas likumīgas intereses;
- 1.4.interesu likumīguma juridiskā un kultūras / sociālā atzīšana.

2.Ietekme uz datu subjektiem:

- 2.1. ietekmes novērtējums;
- 2.2. datu veids;
- 2.3. datu apstrādes veids;
- 2.4. datu subjekta pamatotas gaidas;
- 2.5. pārziņa un datu subjekta statuss.

3. Pagaidu līdzsvars.

4. Personas datu apstrādātāja lietoti papildu drošības pasākumi.

Paldies par uzmanību!

Lāsma Dilba

Datu valsts inspekcijas direktora vietniece

www.dvi.gov.lv

26.11.2019.

Rīgā